

הַלְבוּת שִׁבְתָּהּ כִּימֵן רֵנוּ רֵנוּ

רֵנוּ שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת שֶׁהֵיוּ תוֹקְעִין בְּעֶרְב־שִׁבְתָּהּ, וְבוֹ סְעִיף אֶחָד:

א *כִּשְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּיָשׁוּבָן הָיוּ תוֹקְעִין בְּעֶרְב־שִׁבְתָּהּ שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת פְּרִי לְהַבְדִּיל אֶת הָעַם מִן הַמְּלָאכָה: הגה וְנִהְיָוּ בְּקַהְלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, שֶׁכֵּל שֶׁהָיוּ (א) סְמוּךְ לַשִּׁבְתָּהּ כְּחֻצֵי שְׂעָה אוֹ שְׂעָה, שֶׁמְכַרְזוּ שְׁלִיחֵי־צַבּוּר לְהַכִּין צִצְטֵן לַשִּׁבְתָּהּ. *וְהָיוּ בְּמִקוֹם הַתְּקִיעוֹת בְּיַמֵּיהֶם, וְכֵן רָאוּי (ב) לְהַגִּיז בְּכָל מְקוֹם:

א שבת ליה

רֵנוּ דִּינֵי הַטְּמֵנַת הַמִּיּוֹן, וְבוֹ ח' סְעִיפִים:

א (א) *אֵין טוֹמְנִין (ב) בְּשִׁבְתָּהּ אֶפְלוּ בְּדָבָר שֶׁאִינוּ מוֹסִיף הֶבֶל; (ב) יֵאָבֵל בְּסִפְקַת הַשִּׁבְתָּהּ (ג) טוֹמְנִין בּוֹ. וְאֵין טוֹמְנִין (ד) בְּדָבָר (ה) הַמוֹסִיף הֶבֶל (ו) אֶפְלוּ מִבְּעוֹד יוֹם. יְנָאב הַטְּמִין בְּדָבָר הַמוֹסִיף הֶבֶל,

א שבת ליה ב לגיטת רש"י, וכן פתבי הר"ן והרא"ש ג ר"ן טולין ראשי נכונה שב ליה

בְּאֵר הַיֵּטֵב

מ"א. וְהָעֵצִי, מִי שֶׁלֹּא תִּקַּח מֵאֵלוּ יֵשׁ לְהַתְּקִין עִם קָרְבָּהּ, וְאִם הָיָה סְמוּךְ לְבַהֲיִישׁ אֶל יַמְתֵּינוּ, סִיחַ סִי רַבֵּי וְכַמּוֹ"א סִי רַבֵּי לְפָיִד, עֵינן שָׁם: (ב) בְּשִׁבְתָּהּ. ר"ל לְאַחַר שֶׁנִּתְבַּשַׁל הַתְּבַשִּׁיל רֹצֵה לְהַטְמִינוּ בְּדָבָר שֶׁיִּשְׁמַר חֲמוֹ, כַּמּוֹ"שׁ כִּימֵן רֵנוּ סִיב בְּהַ"ה. וְהַטְּעַם, דְּשָׂמָה יִקְצָא קָדְרָתוֹ צוֹנְגָּה וְיִרְתִּיחָהּ: אֲבָל סִפְקַת הַשִּׁבְתָּהּ סִתְּמָה קְדְרוֹת וְרוֹחָתוֹ הֵם. וְכַמּוֹסִיף הֶבֶל אֶפְלוּ בְּעִישׁ אֲסוּר שֶׁמֵּא תִּקַּח בְּרַמְזֵן פִּי אֶפְרַיִם עִם גְּחָלִים, וְהָ אֲסוּר דְּשָׂמָה יִתְחַהּ בְּגַחְלִים מִשְׁחַשְׁבָּה:

(ב) לְהַגִּיז. וְכֵן נִהְיָוּ לְשַׁלֵּם אִישׁ לְבִטֵּל הַבְּעַל־מְלָאכָה טַמְלָאכְתָּהּ, וְגַם רָאוּי לְבַעֲלֵי הַתְּנִיחוֹת שֶׁיִּשְׁמְרוּ כַּמּוֹ שְׂעָה קֶזֶם שִׁבְתָּהּ, כִּי רָאִיתִי גְדוּלָה הַמְּכַשְׁלָה שֶׁלְּפָעִמִּים בָּא שׁוֹר א' וְנִמְשָׁף הַמּוֹרֵם עַד הַלֵּילָה, וְהַשְּׂמֵם בְּרֵאשִׁיבֵיכֶם כְּחֵיב; וְגַם רַב הַעוֹלָם יֵשׁ לָהֶם הַתֵּר כֵּל עוֹד שֶׁלֹּא אָמְרוּ בְּרַכּוֹ אֶפְלוּ הוּא לִילָה מִמֶּשׁ, וְזֶה רָאִיתִי בְּעֵינַי, לָכֵן יֵשׁ לְהַקְדִּים אֲמִית בְּרַכּוֹ, וְאֵין לְהַמְתִּין עַל אֲדָם לְשׁוֹב גְּדוּלָה שֶׁעֲנִין לֹא בָּא, כִּי זְכוּת הוּא לוֹ שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שִׁבְתָּהּ עַל־יְדוֹ, וְהַחֲכָם עֵינֵי בְּרֵאשׁוֹ,

בְּאֵר הַלְבָּה

* וְהָיָה בְּמִקוֹם הַתְּקִיעוֹת. עֵינן בְּפִרְיֵי־מְגִידִים מִה שֶׁחָבַב בְּשֵׁם הַרְמָבַ"ם. וְהָיָה בֵּינָן שֶׁהָיוּ בְּמִקוֹם הַתְּקִיעוֹת, עַל־פֶּן אֶפְלוּ פְּשִׁטָּה עֶרְב־שִׁבְתָּהּ כִּי־סוֹב וְכִי־סוֹב יֵשׁ לְהַכְרִיז. כַּמּוֹ מֵאֵז שֶׁהָיוּ תוֹקְעִין בּוֹ, כַּמּוֹ שֶׁאָמְרוּ חוֹזֵ"ל, עֵינן בְּפִרְיֵי־מְגִידִים שֶׁחָבַב דְּיוֹם־טוֹב עֶרְב־שִׁבְתָּהּ רָאוּי לְהַקְדִּים בְּאֲמִית 'קָרְבָּה' אוֹ קְבֵלָה שִׁבְתָּהּ בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּלָה, כַּמּוֹ מִה שֶׁחָבַב הַמְּגִידֵי־אֲבָרְהָם בְּרֵישׁ כִּימֵן חֲקוֹ, דְּסִמְפָּה לְהַשְׁכִּיחַ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה לְבִטֵּל מִיּוֹם־טוֹב לְשִׁבְתָּהּ, דְּלֹא שָׁפָה יְהוֹאֵל־ל'; וְכַשְׁתָּא לִיגִיט שְׁנוֹתֵינוּ מִבְּעוֹד יוֹם לְתוֹךְ הַתּוֹרָה לְצַרְףּ שִׁבְתָּהּ, וְזֶה לְפָנֵינוּ מִבְּעוֹד יוֹם כְּלִיבָה שֶׁהָיָה רָאוּי לְאָכַל עַל־כִּלְפָּנֵינוּ כַּמְּאֵל בְּנִי־דְרוֹסָא. עֵינן שָׁם:

מְשִׁנָּה בְּרִירָה

א (א) סְמוּךְ לַשִּׁבְתָּהּ פְּחֻצֵי שְׂעָה. הֵינּוּ (ב) חֻצֵי שְׂעָה קֶזֶם שֶׁנִּתְכַּפְּסָה הַשְּׂמֵשׁ מֵאֲפֵנוֹ, וְהָיוּ הַכְרִזוֹת הַשְּׁלִיחֵי־צַבּוּר עַל כָּל פְּנֵי הָעִיר שֶׁיִּרְאוּ לְהַכִּין צִצְטֵן לַשִּׁבְתָּהּ. וְלְבַעֲלֵי־מְלָאכְתָּהּ רָאוּי לְשַׁלֵּחַ אִישׁ לְבִטֵּל אוֹתָן מִמְּלָאכְתָּן מִקְדָּמָה, דְּהֵינּוּ שְׁתֵּי שְׁעוֹת וּמִחֻצָּה קֶזֶם צֵאת הַכּוֹבָבִים⁸, שֶׁהָיוּ זְמַן מִנְחָה קֶטְנָה⁹, וְכַמּוֹ"ל בְּסִימָן רֵנוּ מ"א. וְזֶהוּ (ג) לְעֶרְךָ שְׂעָה וְרִבִּיעַ קֶזֶם שֶׁנִּתְכַּפְּסָה הַשְּׂמֵשׁ. עוֹד חָבַב הַמְּגִידֵי־אֲבָרְהָם, דְּרָאוּי לְבַעֲלֵי הַתְּנִיחוֹת שֶׁיִּשְׁמְרוּ חֲמוֹתָן (ג) כַּמּוֹ שְׂעָה קֶזֶם הַשִּׁבְתָּהּ¹⁰, כִּי גְדוּלָה הַמְּכַשְׁלָה, שֶׁלְּפָעִמִּים בָּא שׁוֹר אֶחָד וְנִמְשָׁף הַתְּנִיחוֹת, וְאִם יִתְאַדְרוּ מִלְּצֵאתָן לְשַׁלֵּם מִמֶּנּוּ וְלִדְבַר שִׁבְתָּהּ קֶזֶם הַדְּלָקָה קֶזֶלֶת שִׁבְתָּהּ גַּם־כֵּן יֵשׁ לְקַלּוֹל, שֶׁרַב הָעַם יֵשׁ לָהֶם הַתֵּר בְּטַעוֹת, שֶׁכֵּל עוֹד שֶׁלֹּא אָמְרוּ 'בְּרַכּוֹ', אוֹ קְבֵלָה שִׁבְתָּהּ פְּנֵי הַתּוֹרָה בְּכִימֵנוּ, עוֹשִׂין כָּל הַצְרִיף לָהֶם (לְשִׁבְתָּהּ) אַף־עַל־פֵּי שֶׁהָיָה לִילָה מִמֶּשׁ, (ה) וְעַל־פֶּן יֵשׁ לְהַקְדִּים לְקַבֵּל שִׁבְתָּהּ, וְאֵין לְהַמְתִּין עַל אֲדָם גְּדוּלָה שֶׁעֲנִין לֹא בָּא אִם הַיָּעַז זְמַן שֶׁל קְבֵלָה שִׁבְתָּהּ, כִּי זְכוּת הוּא לוֹ שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שִׁבְתָּהּ עַל־יְדוֹ: (ב) בְּכָל מְקוֹם. פְּרִי שֶׁלֹּא יְבִיאוּ יִשְׂרָאֵל לְיַד חִלּוֹל שִׁבְתָּהּ. וּבְקַהְלוֹת גְּדוּלוֹת מֵאֵז אֶפְשֶׁר לְהַכְרִיז, נִכּוֹן מֵאֵד שֶׁיִּמְצְאוּ אֲנָשִׁים הַמְּתַדְבְּרִים בְּעַם לִילָה וְלִנְזוֹ בְּכָל רְחוֹבוֹת קְרָנָה עַל־דָּבָר סְגִינָה סְתִינָה וְהַדְּלָקָה הַגּוֹרָה, וְכַעַת נִמְצָא כֵן בְּכַפְּתָה עֲזָרוֹת גְּדוּלוֹת עֲבוֹרוֹת קְדוּשׁוֹת הַמְּנֻסְדוֹת עַל הַשְּׂמֵחַת הַשִּׁבְתָּהּ, וְאֶפְרַיִם חֲלָקָם, כִּי הֵם מְזוּכָרִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמֵם, (ו) וְזוֹכֵר עֲבוֹדָה הַמְּתַחַנְקִים תְּמִיד בְּמַצְנָה זוֹ לְכִנִּים גְּדוּלָה יִשְׂרָאֵל:

א (א) אֵין טוֹמְנִין וְכוּ'. לְאַחַר שֶׁנִּתְבַּשַׁל הַתְּבַשִּׁיל רֹצֵה לְהַטְמִינוּ בְּדָבָר שֶׁיִּשְׁמַר חֲמוֹ, כַּמּוֹ בְּכָרִים וְכַסְתּוֹת וְכַדּוּמָה, וְאֲסוּרוֹ לְעַשׂוֹת כֵּן בְּשִׁבְתָּהּ: (ב) וְטַעמָא, דְּשָׂמָה יִמְצָא אֶד קְדְרָתוֹ צוֹנְגָּה וְיִרְתִּיחָהּ, דְּחֵיב מִשׁוּם מִבְּשֵׁל. (ג) וְאֶפְלוּ לְמֵאֵן דְּאֲמַר דְּאִינוּ חֵיב מִשִּׁים מִבְּשֵׁל בְּנָה כִּינן שֶׁנִּתְבַּשַׁל שְׂעָם אֶחָד, (ג) מִפֶּל מְקוֹם אִיפֵא לְמַגִּיד שְׂמָא וְחִתְמָה עַל־גְּבֵי הָאֵשׁ וְיִתְחַיֵּב מִשׁוּם מִבְּעוֹד: (ב) אֲבָל בְּסִפְקַת הַשִּׁבְתָּהּ. עֵינן לְמַטְן בְּסִימָן רֵנוּ סְעִיף א בְּהַ"ה יִבְמָה שִׁבְתָּהּ שָׁמָּה: (ג) טוֹמְנִין בּוֹ. דְּסִתְּמָה קְדְרוֹת בֵּינָן הַשְּׂמֵשׁוֹת (ד) וְהַחֲחוֹת הֵן, וְלִיפֵא לְמַגִּיד הַמְּגִידֵי־ל'; (ד) בְּדָבָר וְכוּ'. הֵינּוּ לְצַרְףּ שִׁבְתָּהּ, אֲבָל לְצַרְףּ מוֹצְאֵי־שִׁבְתָּהּ, מִכַּח בְּסִימָן תְּרַט בְּהַ"ה שָׁם דְּאֵין מִטְמִינִין בְּכָל גּוּזֵי, כֵּן חָבַב הַמְּגִידֵי־אֲבָרְהָם⁴, אַךְ תְּפִיחָה עַל נָה, וְכַמּוֹסִיף דְּרַב חֲמַרָּה הוּא שֶׁנִּהְיָו כֵּן וְלֹא מוֹדִינָא⁶. וְעֵינן כְּלִבּוֹשׁ וְאֵלֶּיָה רַבָּה שָׁם מִה שֶׁפָּתְּבֵי בְּנָה, וְהִדְרִיחָה בְּנֻדָּא מִסָּר לְהַטְמִין לְצַרְףּ מוֹצְאֵי־שִׁבְתָּהּ⁶, וְאֵין שָׁם אֶפְלוּ מִנְחָה לְהַתְּמִיר: (ה) הַמוֹסִיף הֶבֶל. גְּזָרָה שֶׁמֵּא בְּטַמִּין בְּאֶפְרַיִם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גְּחָלִים וְיִתְחַהּ⁷ בְּשִׁבְתָּהּ: (ו) וְאֶפְלוּ מִבְּעוֹד יוֹם. חָבַב הַפְּרִי־מְגִידִים,

תְּרַמִּים: 1 חִמִּין.

(ב) כֵּן מוֹכַח מֵאֵלֶּיָה רַבָּה שִׁבְתָּהּ: קֶזֶם וְחִתְּמָה שִׁבְתָּהּ, וְהָ כוּלָּל כָּל הַזְּמַן שֶׁיִּשְׁמְרוּ עַד צֵאת הַכּוֹבָבִים, עֵינן בְּסִימָן רֵנוּ, דְּרֵי לֹא הֵבִי אֵין שְׂעוֹר קְבִיצָה לְקִרְיַת הַשֵּׁיף: (ג) וְבַעֲנוּתֵינוּ הַרְבִּים, נִחְפָּשֵׁט הַמְּגִידֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׂעוּשִׁין עַד סְמוּךְ לַשְּׂקִיעָה, וְנִהְיָו מוֹד שְׂרַפָּם עֵינִים וְצִרְכִּין הַמְּעוֹת לִיפּוֹת אֶת הַשִּׁבְתָּהּ, וְהָ לֹא נִיכָל לְמַחֲזֵה בֵּינָן, וְכַמּוֹ"ל בְּסִימָן רֵנוּ⁷; אֲבָל בְּאֵמַת אִם אִינוּ דְרוֹק לָזֶה יִתְרָה נִזְוָה, וְכַמּוֹ שֶׁנִּתְבַּשַׁל אֶת הַשְּׂעוֹר, דְּבַצְרוּף ד' מִלִּין שֶׁאֲחַר הַשְּׂקִיעָה יִתְּנָה לְצַרְףּ ב' שִׁבְתָּהּ וְיִתְחַהּ: (ג) הֵינּוּ שְׂעָה קֶזֶם הַשְּׂקִיעָה, וְזֶהוּ גַם־כֵּן פְּעֻרָה בְּהַ"ה⁸. וְהָ שִׁבְתָּהּ הַמְּגִידֵי־אֲבָרְהָם שְׂעָה, אֶפְשֶׁר דְּכַמּוֹנָה הִי וְנִהְיָו לְהַקְדִּים תְּפִלַּת עֲרִיבֵי בְּעֶרְב־שִׁבְתָּהּ שְׂעָה וּמִחֻצָּה קֶזֶם הַלֵּילָה, וְאִם־כֵּן יִתְּנָה בְּסִי־הֶבֶל שֶׁלֵּילָה; אוֹ אֶפְשֶׁר רֹצֵה הַמְּגִידֵי־אֲבָרְהָם לְבִטֵּל אֶת הַרַע כְּבַעֲוֵטוֹ וְכַדִּי שֶׁיִּדְעוּ הַעוֹלָם לְמַעַט הַרְבֵּלן [מִנְחֻצִית הַשִּׁקָּל]. וְרָאִיתִי לְאַחַר שֶׁהִעֲתִיק טַהֲפִגְדֵי־אֲבָרְהָם שְׂעָה קֶזֶם הַלֵּילָה לְעֵינֵינוּ חֲמִיזוֹת, וְאוֹתוֹ הַמְּצַטִּיק לֹא דָק בְּלִשְׁפָּה כָּלָל, לְהַעֲזִין בְּסִימָן רֵנוּ וּבְמִגְוֵי־אֲבָרְהָם שָׁם, וְהָאֵמַת כַּמּוֹ שֶׁפָּרַשׁ הַמַּחְצִיתִי הַשִּׁקָּל וְכַמּוֹ"ל, וְכֵן מִשְׁמַע מִפְּרִי־מְגִידִים: (ד) חִמִּי־אֵדָם: (ה) מִגְוֵי־אֲבָרְהָם וּפְרִי־מְגִידִים וּש"א. וְעֵינן בְּפִרְיֵי־מְגִידִים שְׂעוֹתוֹ דְּחֵיב שֶׁיִּשְׁמְרוּ הַמְּכַלֵּי־שִׁבְתָּהּ, וְהַבְּרָכָה יִתְמִינוּ עַד שֶׁיִּצְעִי זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, עֵינן שָׁם. וְאֶפְשֶׁר שֶׁזָּהוּ רַב כַּמּוֹנָה, אֲבָל בְּכִימֵנוּ אִם יִתְחַהּ כֵּן לֹא יִצְעִי לָנוּ תְּרַבָּה בְּנָה וְכַמּוֹ מִפְּתִיחַ קֶזֶם מְעִרְבֵי, וְעַל־פֶּן תִּהְיֶה בְּכַפְּתָה קַהְלוֹת קְדוּשׁוֹת כְּעַת עַל־פֵּי צִצְטֵן הַהַדְּלָקָה לְהַקְדִּים גַּם הַבְּרָכָה וְכַדִּי שֶׁלֹּא יְבִיאוּ לְחִלּוֹל שִׁבְתָּהּ חֲמוֹרָה. וְעֵינן לְמַטְן בְּסִימָן רֵנוּ בְּמִשְׁנֵה בְּרִירָה, אַף מִכַּחֲבוֹן מֵאֲדָם⁹ שֶׁכִּשְׁבִּיבָאוּ לְבֵיתָם יִחְזוּ וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע¹⁰, וְאֵף שֶׁכֵּלָל הַעוֹלָם לֹא יִתְחַהּ בְּנָה, מִכָּל טְקוֹם אֵין לְמַגְעֵם מִלְּהַקְדִּים מְעִרְבֵי¹¹, וְיִסְמְכוּ בְּקִרְיַת שְׁמַע עַל מִה שֶׁקִּוְרִין לְפָנֵי הַמַּשְׁקָל¹²: (ו) וְכַעֲזִין מִה שֶׁאָמְרוּ בְּשִׁבְתָּהּ כִּי־ג עֲמִיד ב: תְּהִיִּר פֶּרֶי, עֵינן שָׁם, וְשָׁם הָיָה לָנוּ וְהִי רַב בְּעֵצְמוֹ, וְכַל־שֶׁפֶן בְּנָה שֶׁהוּא מוֹכַח תְּמִיד לְרַבִּים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, וְגַם אָמְרוּ חוֹזֵ"ל גְּבִי אֶלְקָנָה, כִּשְׁתִּיהָ עוֹלָה לְרַגְלָהּ בְּכָל שְׁנֵה הֵיָה כִּינן בְּכָל פֶּעַם לְנֻזוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם גַּם־כֵּן צָרַף מַצְנָה זוֹ לְעֵלוֹת לְרַגְלָהּ, וְאֲכַר לוֹ הַקְּדוּשָׁה־בְּרִירָה־הוּא: אֵתָהּ בְּפִתְּסָה לְפָנֵינוּ אֶת שִׁבְתָּהּ בְּכָל שְׁנֵה הֵיָה כִּינן יִשְׂרָאֵל לְפָנֵינוּ, וְצָרַף מִשְׁנֵה שְׂמִינָה: (ג) לְמַטְן בְּסִימָן שִׁחַ סִי־עֵיף טוֹ בְּהַ"ה לְדַעַת הַיִּשְׁמִינָה־לָנוּ שָׁם: (ד) מִגְוֵי־אֲבָרְהָם בְּשָׁם תְּרַמִּים. וְיִלְפֵי זֶה אֶפְלוּ הוּא דָבָר יִבְשׁ דְּלִבְלֵי עֲלֵמָה אֵין בְּנָה מִשׁוּם בְּשׁוּל, גַּם־כֵּן אֲסוּר לְהַטְמִין (פ"ג): (ז) גְּמָרָא:

הַלְבוּת שֶׁתִּינֵן רֵנוּ רֵנוּ

ביאורים ומוספים

סימן רנו

שֶׁשׁ תְּקִיעוֹת שֶׁהֵיוּ תוֹקְעִין בְּעֶרְב־שַׁבָּת

[משנ"ב ס"ק א]

וּלְכַעֲלֵי־מְלָאכֹת⁽¹⁾ רָאוּי לְשַׁלַּח אִישׁ לְבַטֵּל אוֹתָן מִמְּלָאכֶתָן מִקֶּדֶם⁽²⁾, דְּהֵינּוּ שְׁמֵי שְׁעוֹת וּמְחַצָּה קֶדֶם צֵאת הַכּוֹכְבִים⁽³⁾, שֶׁהוּא זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה⁽⁴⁾ וְכו', דְּרָאוּי לְכַעֲלֵי הַתְּנִיּוֹת שֶׁיִּסְגְּרוּ תְּנִיחָן כִּמּוֹ שְׁעָה קֶדֶם הַשַּׁבָּת⁽⁵⁾ וְכו', שֶׁכֵּל עוֹד שְׁלֹא אָמְרוּ 'בְּרַכּוֹ, אוֹ קִבְּלַת שַׁבָּת כְּפִי הַהֶהָרֵג בְּיָמֵינוּ, עוֹשִׂין כָּל תְּצַרִּיף לָהֶם לְשַׁפְּחָתוֹ⁽⁶⁾.

(1) ופועל ששברו בעל הבית ליום שלם, כתב לעיל (סי' רנא ס"ק א) שמבואר בש"ע ח"מ (סי' שלא ס"א) שצריך לעבוד בערב שבת עד סמוך לשקיעת החמה, ואינו רשאי להפסיק קודם שקיעת החמה אלא כשיעור הזמן שצריך ללכת לביתו למלא חבית מים, ולצלות דג קטן, ולהדליק את הנר.

ובשעה"צ שם (סי' ד) הקשה בשם המג"א, ששש התקיעות שתיקנו כדי להפסיק את העם מהמלאכה הן לפני זמן זה, ותיריך בשעה"צ בשם התוספת שבת, שתקיעות אלו מיועדות למי שעושה מלאכת עצמו, אבל העושה מלאכת אחרים הרי הוא משועבד להם עד סמוך לשקיעת החמה, וסיום השעה"צ, שלכתחילה מוטל על הפועל שלא להשכיר את עצמו בערב שבת ליום שלם, אלא רק עד זמן מנחה קטנה.

(2) והעושה מלאכה לאחר מכן, כתב השו"ע לעיל (סי' רנא ס"א) שאינו רואה סימן ברכה, וביאר במשנ"ב שם (סי' ב), שאינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה, ואף אם ירחיק ממלאכה זו, יפסיד במקום אחר. והוסיף בביה"ל שם (ד"ה העושה), שברמב"ם ובאר זרע מבואר שיש בזה גם איסור, אלא שאינו חייב מכת מרדות, ולדעת הט"ו אין בזה איסור, ומי"מ אינו רואה סימן ברכה.

(3) אמנם לענין זמן תפילת מנחה, כתב לעיל (סי' רלג ס"ק ד) שנחלקו הפוסקים אם לשער את זמן היום מעלות השחר עד צאת הכוכבים, או מנץ החמה עד שקיעת החמה. וכן לענין הזמן שבו אפשר לקבל שבת, כתב לקמן (סי' רסו ס"ק ד) שנחלקו בזה הפוסקים.

(4) ומשמע שאין צריך להחמיר ולהפסיק לעשות מלאכה כבר מוזמן מנחה גדולה. השו"ע לעיל (סי' רנא ס"א) הביא שתי דעות בזה, שיש האוסרים לעשות מלאכה כבר מוזמן מנחה גדולה, ויש האוסרים רק מוזמן מנחה קטנה, וכתב במשנ"ב שם (סי' ג), שהסומך על המקילים לא הפסיד.

וכן לענין תספורת בערב יום טוב, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקלא ס"ק ב) שאם הזמן דחוק, מותר לכתחילה לסמוך על הדעה שמתיר להסתפר עד זמן מנחה קטנה. אמנם לענין בניית סוכה בערב שבת, כתב לקמן (סי' תרכד ס"ק ב) שאין לבנותה בערב שבת לאחר חצות. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רנא ס"ק ג).

(5) וגם חנויות שמוכרות צרכי שבת, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פי"ט הע' א) שצריך לסגורן לכל הפחות שעה קודם השבת, ומי"מ אם יש מי שצריך לקנות לאחר מכן לצורך השבת, מותר למכור לו, אלא שאין לפתוח את החנות כדרך שפותח בימות החול.

(6) וכמו שביאר לקמן (סי' רסא ס"ק לא), שהמנהג הוא שמיד כשאומרים 'מזמור שיר ליום השבת' מקבלים הציבור את השבת, ולכן אסור מאז לעשות את כל המלאכות, אפילו כשעדיין יום. וכן במקומות שנהגים לומר 'לכה דודי', מיד כשאומרים 'בואי כלה' נחשב כקבלת שבת ממש.

[שעה"צ ס"ק ב]

ז"ה לא נוכל למחות בידן וכו'ל בסימן רנא"ז.

(7) שם כתב במשנ"ב (סי' ה), שאפילו אם יש לו לשבת לחם וכדו', מי"מ אם צריך בשיר ורגים ומשקאות טובים כדי לענג בהם את השבת, מותר לו להמשיך במלאכתו.

[שעה"צ ס"ק ג]

תינו שעה קודם השקיעה, וז"ה גס"כ ב"ק"ה ה"ל⁽⁶⁾.

(8) וכמו שכתב בשעה"צ לעיל (סי' רנא ס"ק ב) ובביה"ל שם (סי' ד"ה העושה) שיש לסגור את החנויות מוזמן מנחה קטנה, שהוא כשעה ורבע קודם שקיעת החמה.

[שעה"צ ס"ק ה]

אף מ"הכ"ח מאד⁽⁹⁾ ש"ש"ב"א"ו לבי"ס י"ח ו"ק"א קריאת ש"מ"צ⁽¹⁰⁾, ו"א"ף ש"ק"לל ק"ע"לם ל"א ת"ה"ר ב"ה, מ"ק"ל כ"ק"ס א"י"ן ל"מ"נ"ם מ"ל"ק"ד"ים מ"ש"ר"ב"11, ו"ס"מ"כ"ב ב"ק"ר"י"א ש"מ"צ ע"ל מ"ה ש"ק"ר"י"ן ל"פ"ני ה"מ"ש"ה⁽¹²⁾.

(9) כאן כתב 'מהנכון מאד', ואילו במשנ"ב לקמן (סי' רסו ס"ק ו) כתב שכדי לצאת ידי חובת קריאת שמע, יחזור ויקרא בצאת הכוכבים, וכן כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה ובפלג), שמן הדין צריך לחזור ולקרוא קריאת שמע בשעה שוראי לילה.

(10) וכשהחזר וקרא קריאת שמע בלילה, כתב לעיל (סי' רלח ס"ק טו) שלא מחזי כיוהרא, כיון שכמעט כל הפוסקים סוברים שזמנה בצאת הכוכבים, וראה עוד מה שכתבנו במשנ"ב לקמן (סי' רסו ס"ק ג).

(11) ולהתחיל לאכול סעודת שבת קודם שקרא קריאת שמע שנית, כתב במשנ"ב לקמן (סי' רסו ס"ק ו) שאם לאחר שהתפלל ערבית נשאר פחות מחצי שעה עד הלילה, ימתין עד הלילה, ויחזור ויקרא קריאת שמע בלי הברכות, ורק אחר כך יאכל את סעודת השבת. וסיים שם, שאין למחות ביד מי שנדהג להקל ולהתחיל לאכול קודם הלילה.

אמנם במשנ"ב לעיל (סי' רלח ס"ק יט) ובשעה"צ שם (סי' כד-כה) כתב, שאפילו עד זמן צאת הכוכבים מותר להתחיל לאכול, ורק מוזמן צאת הכוכבים ממש נכון לחשוש לדעת הדרך החיים שכתב שירא שמים יש לו להיזהר בזה. והקשה שם על המג"א (סי' רסו ס"ק ב) שהחמיר בזה, וכתב שיש אחרונים שמישיבים את דבריו.

(12) ובשאר הימים שאין תועלת בהקדמת הקריאת שמע למניעת חשש הילול שבת, כתב לעיל (סי' רלח ס"ק יב) שלא סדיי לסמוך על קריאת שמע שעל המיטה, ואפילו אם מנהגו לקרוא על המיטה את כל שלש הפרשות, כיון שבקריאת שמע שעל המיטה לא מכוונים לשם מצות קריאת שמע, אלא רק כדי להבריא את המזיקים. ועוד, שאפילו אם אין צריך כוונה לצאת ידי מצות עשה של קריאת שמע, מי"מ צריך כוונה הלב לקבל עול

המשך בעמוד הבא

הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן רֵנוּ רֵנוּ

ביאורים ומוספים המשך

[משנ"ב ס"ק ג]

דְּקָתָם קְדָרוֹת פִּינֵי-הַשְּׁמִשׁוֹת רוֹתְחוֹת הֵן, וְלִיכָא לְמַגְרָה הַגְּנָרָה הַגְּנָרָה.

3) ואף על פי שלא מרו על איסור שבות בבין השמשות כשעושה לצורך מצוה, וכמו שכתב השר"ע לקמן (סי' שמב ס"א), ואם כן הטמנה בבין השמשות לצורך השבת צריכה להיות מותרת אף בלא הטעם שסתם קדירות רותחות הן, יש לומר שאין הכנה לצורך שבת נחשבת כרבר מצוה אלא כשאין לו מה לאכול בשבת, אבל שאר ההכנות לצורך עונג שבת אינן נחשבות כרבר מצוה, כמבואר במג"א המובא במשנ"ב לקמן (סי' רסא ס"ק ד).

אמנם, בביה"ל לקמן (סי' שמב ס"א ד"ה מטר בין השמשות) הוביח, שכל דבר שהוא צורך שבת, גם כשאפשר בלעדיו נחשב כצורך מצוה [לענין ההיתר של שבות בבין השמשות], כיון שמתוסף לו עונג שבת על דיו. ולפי זה צריך לומר, שהטעם שסתם קדירות בין השמשות רותחות הן נאמר באופן שמטמין לצורך ימות החול, שאין בזה צורך מצוה (קונטרס שלמי תודה עניני הטמנה ס"ק יז).

[משנ"ב ס"ק ז]

אָכַל לְצַרְף מוֹצָאֵי-שֶׁבֶת, מִיֵּכָה מְסִימָן תַּרְט פִּתְגָּהָ שֶׁם דָּאִין מְטַמְיִין בְּכָל גֻּוּי, בְּן קֶטֶב הַסְּגוּלָּה אֲבָרְסָם⁴, אִף תָּמָה עַל זֶה, יִמְסִיק דְּרַק חֲקָנָא הוּא שְׁנָהּגוּ כֵן וְלֹא מְדִינָא⁵. [עֵינן בְּלִבֵּישׁ וְאַלְיָה רַבָּה שֶׁם מַה שְּׁפָתְבוּ בְּנָה, וְהִדְיָהוּ בְּנֵהאֵי מְטָר לְהַטְמִין לְצַרְף מוֹצָאֵי-שֶׁבֶת⁶].

4) שם כתב הרמ"א, שאין להטמין מערב יום כיפור לצורך מוצאי יום כיפור. ובטעם הדבר כתב המג"א שם (ס"ק א, הובא במשנ"ב שם ס"ק ב), שנראה הדבר כאילו התבשל ביום כיפור לצורך חול [וכתב המג"א (כאן ס"ק ב), שלכן גם הטמנה בערב שבת לצורך מוצאי שבת נחשבת כהטמנה משבת לחול, ואסורה]. והטמנה זו, כתב במשנ"ב שם, שאין לעשותה גם קודם חצות היום.

ואם עבר והטמין, כתב המשנ"ב שם, שאינו צריך להמתין במוצאי יום כיפור בכדי שיעשה.

5) וכפי שהתבאר בשר"ע לעיל (סי' רנב ס"ה), שמוחר לתת ביום שישי מונמר [מיני בשמים] תחת הכלים כדי שיחגמרו מאליהם במשך כל השבת, למרות שלא יהנה מהם אלא במוצאי שבת. וטעם הדבר שאינו נחשב הכנה משבת לחול, כיון שההכנה נעשית מעצמה ולא על ידי מעשה האדם [כמבואר במחצה"ש כאן ס"ק ב]. והוסיף המג"א (כאן ס"ק ב), שמאחר שלא מצד הדין הוא אלא מצד חומרא בלבד, לא נהגו להחמיר רק בהטמנה ולא באפיה. וישב בזה מה שכתב הרמ"א לעיל (סי' רנד ס"ה) שמוחר לאפות פת ביום שישי לצורך מוצאי שבת, אפילו אם האפיה נמשכת בשבת.

אמנם, בשעה"צ לקמן (סי' תרט ס"ק א) כתב, בטעם הדבר שנהגו להחמיר לאסור הכנה מיום כיפור לחול אפילו באופן שנעשית מעצמה, משום שיתכן שבעשרת ימי תשובה יש להחמיר אפילו בדבר המותר מעיקר הדין. ולפי זה מותרת הטמנה מערב שבת למוצאי שבת, חוץ משבת שובה (קונטרס שלמי תודה עניני הטמנה ס"ק ג).

ולענין הטמנה בערב יום כיפור אחר חצות, כתב בשעה"צ שם

המשך בעמוד הבא

מלכות שמים במורא, ובקריאת שמע שעל המיטה לא מתכוונים לזה. ועל כל פנים באופנים שסומך על קריאת שמע שעל המיטה, יקפיד לקרותה כרינה.

[ביה"ל ד"ה וואו]

דְּסִמְיָא לְהַשְׁכָּה אֲסוּר מִן הַמְוָה לְכַשֵּׁל מִיּוֹסֵטוֹב לְשֶׁבֶת, דְּלֹא שְׁפָר הַהָאֵלִי¹³.

13) אמנם ביום טוב שני של גלויות שחל בערב שבת, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תקכו ס"ק ג) שבשעת הדחק יש להקל בזה אם נתאחר ביטולו עד סמוך לשבת, ואפילו ביום טוב ראשון יתכן שיש להקל בשעת הדחק.

סִימָן רֵנוּ

דִּינֵי הַטְּמֵנַת חֲמִין

[משנ"ב ס"ק א]

לְאִתָּר שְׁנַתְּכֶשֶׁל הַשְּׁכִשִׁיל רוּצָה לְהַטְּמִיןוּ כְּדָבָר שֶׁיִּשְׁמַר חֲמוֹ, כְּגוֹן בְּכָרִים יִבְקָתוּהוּ וְכֹדוּמָה, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּשֶׁבֶת¹.

1) וגם הבשיל שהיה מושהה מערב שבת על גבי כירה, והוצה להטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל, כתב הרמ"א לעיל (סי' רנג ס"ב) שאסור, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק סב וסט), שאף על פי שמותר להעביר מהטמנה להטמנה, וכמבואר בשר"ע להלן (ס"ד), העברה משהייה להטמנה נחשבת כפעולה חדשה, שהרי שהייה והטמנה הם שני ענינים נפרדים.

[משנ"ב ס"ק ב]

עֵין לְקַמְן בְּסִימָן רֵסֵא סְעִיף א בְּהַגְיָה וְכַמָּה שְׁפָתְכֵי שֶׁם².

2) שם כתב הרמ"א, ששיעור זמן בין השמשות הוא כדי הילוך שלשת רבעי מיל אחר שקיעת החמה, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ב) שהוא בערך רבע שעה, ובשעה"צ שם (ס"ק ב) הוסיף, שלדעת הגר"א הוא מעט יותר. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ב), שזמן זה מתחיל לדעת השר"ע [שהיא דעת ר"ת וסייעתו] אחר סוף השקיעה, שהוא כדי הילוך שלשה מילים ורבע לאחר תחילת השקיעה, ואילו לדעת הרבה ראשונים כתב שם (ס"ק ב) שמתחיל מיד לאחר תחילת השקיעה, שהוא משעה שהחמה מתכסית מעינינו, ושכן היא דעת הגר"א.

ואם קיבלו עליהם הציבור שבת, כתב השר"ע שם (ס"ד) שאפילו אם הוא עדיין יום, אסור להטמין. ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (ס"ק ב), שכיון שקיבלו עליהם הציבור שבת בפירוש, אפילו שהוא זמן רב לפני בין השמשות, מי"מ הוא חמור יותר מבין השמשות בלי קבלה מפורשת. והוסיף, שלפי זה לא יתכן ההיתר של הטמנה בבין השמשות אלא במקום שאין ציבור, שהרי אם יש שם ציבור, בודאי כבר קיבלו רוב הציבור שבת בבין השמשות, והמיעוט נמשך אחריהם, כמבואר בשר"ע לקמן (סי' רסג ס"ב-ג).

ויחיד שקיבל עליו שבת מבעד יום, כתב המשנ"ב (שם) שאין דינו להיות חמור יותר מדין בין השמשות, ומותר לו להטמין.

הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן רֵנוּ רֵנוּ

ביאורים ומוספים המשך

משום שנראה כרעבתן במה שלהוט אחר האכילה, ואינו רוצה להמתין במוצאי יום כיפור עד שהמאכל יתבשל, ואם כן אין זה שייך אלא ביום כיפור.

[משנ"ב ס"ק ה]

גְּזֵרָה שְׁמָא יִטְמִין בְּאִפְרֵי שְׁשֵׁי בּוֹ הַחֲלִים וְיִחַתְרִי?

7) ואף על פי שהיא גזירה לגזירה, שמא יטמין באפר ושמא יחתה, ואין גוזרים גזירה לגזירה, כתב הרמב"ם (פיהמ"ש שבת פ"ד מ"א) שבין שתי הגזירות נקבעו בשעה אחת, הן נחשבות כגזירה אחת, שראו חכמים שלא תועיל הגזירה הראשונה בלא גזירה נוספת שתחזק אותה, ולכן גזרו את שתי הגזירות יחד. והתוספות יום טוב (שבת שם) כתב עוד ליישב על פי דברי התוס' (שבת מז, ב ד"ה מפני), שיש מקומות שראו חז"ל צורך לגזור גזירה לגזירה.

ס"ק ב) בשם הב"ח (שם), שיתכן שאסור מצד הדין, ובטעם הדבר כתב הבי"ח, שכיון שאין לעשות מלאכה בערב שבת ויום טוב שלא לצורך שבת ויום טוב, אם כן כשעושה לצורך חול נראה הרבר כעושה ביו"ט לצורך חול [אמנם, לגבי ערב שבת לא הביאו המשנ"ב, אף על פי שלכאורה שייך טעם זה גם בערב שבת, אלא שדברי הב"ח הם כפי שיטתו לעיל (סי' רנא) שאסור לעשות מלאכה בערב שבת לאחר חצות, אבל המשנ"ב כתב שם (ס"ק ג) שהסומך על המקילים לעשות מלאכה עד שעת מנחה קטנה, לא הפסיד, ואם כן יתכן שמה שמ"מ הביא המשנ"ב את דברי הב"ח לגבי יום כיפור, הוא מצד שבעשרת ימי תשובה יש להחמיר.

ולענין המטמין בדבר המוסיף הבל לצורך מוצאי שבת, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק יב).

6) שם כתבו, שעיקר הטעם שאסור להטמין בערב יום כיפור, הוא

הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן רִנּוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

כְּשֶׁמְשַׁקֵּה פְּהִטְמָנָה זוּ עַל שֶׁשֶׁת זָאִינוּ מְסַלֵּק קָדָם חֲשֻׁקָהּ.

8) ומי שלא סילק את ההטמנה קודם חשיכה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ח ס"ק א) שחייב הוא לסלק את ההטמנה משתחשך, וכמשמעות דברי הפמ"ג שהובאו במשנ"ב. וטעם הדבר, משום שחכמים לא אסרו רק את פעולת ההטמנה, אלא אסרו גם את עצם המצב שבו האוכל מוטמן, כיון שהחשש של שמא יחתה כשיטמין ברמץ, קיים אף לאחר שהטמין. ודימה זאת למה שכתב החזו"א (ארו"ח סי' לו ס"ק כא) לענין איסור ישידיה, שחכמים אסרו את מצב שהידיה, וגם אם השהייה נעשתה על ידי קוף וכדו', חייבים להסיר את הכלי מהאש.

אמנם באופן שההטמנה נעשתה מאל"ה בשבת, כגון שהטמין ביום שישי צינור מים בתוך אמת מים המה, והמים שהיו צינור בשעת ההטמנה כבר לא נמצאים בה בשבת, אלא הגיעו מים חדשים במקומם, כתב הביה"ל לקמן (סי' שכו ס"ג ד"ה אפלו המים) שיתכן שאינו אסור, שמאחר שלא הוא הטמין את הדבר אלא הדבר הוטמן בשבת מאל"ה, אין זה נחשב הטמנה.

ולגבי מי שהיה לפני שבת מנבת מקופלת על גבי הקדירה המונחת על פי הכירה, ואחר כך נפתחה המנבת מעצמה והכירה הוטמנה מצדדיה, כתב הגרש"ז איערבך (מאור השבת ח"ג מכתב לה אות ה), שמאחר שלא נעשתה ההטמנה על ידי האדם, אין חייב להסירה קודם השבת אלא משום מראית העין, שלא יחשדוהו שעשה כן בידים.

ולענין מי שעבר הטמין בשבת כדבר שאינו מוסיף הבל, דעת הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' מב) שאינו מחויב להסיר את ההטמנה, וכן נוטה דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם). וביאר בטעם הדבר, שכיון שטעם איסור הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, הוא שמא ימצא את קדירתו צוננת וירתיחה, יתכן שאסרו רק את פעולת ההטמנה, אבל לא חששו שמא יסיר את ההטמנה וירתיח את הקדירה.

[משנ"ב ס"ק ח]

דְּקָא לֹא אֶתְנִי מַעֲשֵׂיו פְּלִלָּה וְכוּ', דְּקָא אֵינּוּ אֶלְא עוֹמֵד בְּתַמִּימוֹתָא.

9) ואף על פי שמעשיו הרעילו שלא יצטנן התבשיל, כתב החזו"א (ארו"ח סי' לו ס"ק כו), שכיון ששבח זה אינו ניכר, אינו נחשב שהרעילו מעשיו. ואם הועילה הטמנתו לחמם את התבשיל הצינן כבר בערב שבת, ובשבת עצמה נשאר התבשיל בחמימותו, כתב המשגיב לקמן (סי' שכו ס"ק יד) בשם הבית מאיר, שנחשב שהרעילו מעשיו ואסור התבשיל בדיעבד. ומי שהטמין תבשיל צונן בערב שבת לצורך שבת, ולאחר שהתחמם התבשיל הסירו לזמן מועט וחזר הטמינו לפני השבת, כתב הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ה אות ב בהע) שמסתבר שהתבשיל מותר בדיעבד, שלמחרת שההטמנה הראשונה היתה באיסור, ואם לא היה מסיר את התבשיל הוא היה נאסר, מי"מ בשעה שהסיר את התבשיל התבטלה ההטמנה התבשיל הותר, ואין ההטמנה השניה שמטרתה להעמיד את התבשיל בחמימותו מצטרפת להטמנה הראשונה להיחשב הטמנה באיסור, ועי"ש שנשאר בצ"ע.

ולגבי נכרי שחיים את הצינן, כתב לעיל (סי' רנ"ג ס"ק צו) בביאור דברי הרמ"א שם (סי' ה), שמותר בדיעבד, שלמחרת שנהנה מהחמימום, מי"מ היה יכול לאוכלו בלא הדימום.

10) והחזו"א כתב (ארו"ח סי' לו ס"ק כח), שבדבר המצטמק ויפה לו, או שעדיין לא התבשל כל צרכו, ראוי לאסור (ושלא כמשמעות דברי המג"א שחתיר אף בזה). משום שאפילו באופן שרק משתמר חום התבשיל, נעשה בו שבח, וכמו שכתב הביה"ל להלן (ס"ד ד"ה גורם) בשם האחרונים, ואין להקל אלא כשהתבשל כל צרכו, ומצטמק ורע לו.

[משנ"ב ס"ק ט]

וְהוּא הִדִּין אִם שָׁנַג פְּדִין וְסִכַּר שְׁמַתָּר.

11) וכן מי שהטמין את התבשיל בערב שבת באפר חם, משום שחשב

שאין בו גחלים ומותר להטמין בו משום שאינו מוסיף הבל, כמבואר להלן (ס"ק כד), ולמחרת מצא גחלים בתוך האפר, כתב המג"א (ס"ק יח) בשם ספר התרומה, שמותר ליהנות מהתבשיל בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק י]

דְּהִמְתְּבֵר סְבִירָא לֵה דְּאֶפְלוּ בְּשׁוּגַג אֶסוּר לְאָכַל עַד מוֹצְאֵי שַׁבָּת.

12) ובטעם הדבר שמחמירים לאסור בהטמנה יותר מבשהייה, כתב הערוך השלחן (ס"ט"ו), שכיון שבהטמנה אין אש גחלים, לא נראה הדבר לאנשים כאיסור.

[משנ"ב ס"ק יא]

לֹא יָבֹא לְהַתוֹתֵיב וְכוּ', לְקַמְן פְּסֵעִיף ז פִּהָ"ה.

13) וכן הטמנה ביום שישי בבוקר לצורך הלילה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארו"ח ח"ד סי' עד הטמנה אות ב) שמתורת לדעה זו, משום שבין כך יתבשל התבשיל כל היום ולא יבא לחתות.

14) שהם סוברים שדין הטמנה כדין שהייה, וכשם שלגבי שהייה הותרו להשהות בשר חי, וכמו שכתב השו"ע לעיל (סי' רנ"ג ס"א), כמו כן הותרו לגבי הטמנה. ועוד סוברים הם, שבהיתר של בשר חי נכלל גם בשר שהתחיל להתבשל, כשמשחה אותו לצורך מחר, וכמבאר בבית יוסף שם.

[משנ"ב ס"ק יב]

אֵין לְהֵם מְקוֹם לְהִישָׁאוֹמְרִים, כְּמוֹ שֶׁשֶׁבֶת הִנְרָא וְשֶׁאֲרֵי פּוֹסְקִים.

15) וכמו שביאר בביה"ל לעיל (סי' רנ"ג ס"א ד"ה להשהות), שחששו שמא ימלך בדעתו לאוכלו ויחתה בגחלים, ואין היתר להשהות אלא במשהו בשר חי, שאי אפשר לאוכלו, ולכן אין חשש שמא ימלך.

ואף לצורך מוצאי שבת, כתב בשו"ע לעיל (סי' רנ"ג ס"ק לו) שאסור להטמין לכתחילה מחמת חשש זה.

[משנ"ב ס"ק יג]

שְׁלֹא יִצְטַנְּוּ, אֶפְלוּ הֵי כִּי שְׁרִיזוּ, כִּינן שְׁאֵינוּ מְכַנְּוּ לְזָה.

16) אמנם, גם הטמנה בכלים ממש, הוכיח השביתת השבת (שהייה ההטמנה ס"ק לו) מדברי השו"ע להלן (ס"ק מג), שאם אין ריח בין הכלי למאכל המוטמן, נחשבת היא כהטמנה.

ההנחת כרים וכסתות על גבי הקדירה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ח ס"ק ה) שמבואר מדברי המשגיב שאסורה, משום שחמורה היא מהנחת בגדים, ואפילו אם כותנתו לשמור את הקדירה מעכברים וכדו', מי"מ מוכח קצת שמתכוון בהטמנה זו גם לשמור על חום הקדירה. ותיים (שם), שמי"מ אם אין לו אלא כרים וכסתות, יתכן שמותר להטמין בהם, כיון שאין מוכח לגמרי שכותנתו להטמנה.

17) ולהטמין את התבשיל מפני העכברים בדבר המוסיף הבל, כתב הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לו אות ב), שאפילו אם אינו מתכוין לשמירת החום, אסור. אמנם להניח בגדים על גבי קדירה המונחת על האש, באופן שאין הבגדים מוסיפים הבל אלא מחמת האש (וכעין המבא בשו"ע להלן ס"ה), יתכן שמותר. אמנם במקום אחר כתב (מאור השבת ח"א מכתב יא אות ז), שמותר להטמין את התבשיל מפני עכברים וכדו', אפילו בדבר המוסיף הבל.

18) ולהניח על גבי הקדירה את המכסה המיוחד לה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארו"ח ח"א סי' צה ד"ה אבל ליתן) שמותר, אפילו כשכותנתו לשמר את החום, שכיון שצריך לכסתה גם לדברים אחרים, כגון שלא תיפול לתוכה עפר וכדו', זו צורת שמירת הקדירה, ואינו נראה כנעשה להטמנה, ודברי המשגיב אינם אלא במכסה את הקדירה בדבר שלא מיוחד למיטתה, שאם מתכוון לשמר את החום, הרי זה אסור, מפני שנראה כנעשה להטמנה.

ולגבי ניסוי מאכל שעל גבי הכירה בנייר אלומיניום, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ד סי' עד הטמנה אות ג) שנחשב כהטמנה.

המשך במילואים עמוד 6

הלכות שבת סימן רנו

כח

באר הגולה

ד וקפ"ז ה ה'ר"ן
שם ו' שם מ"ז
ז שב לרעת הסוד
ותר"ן ונבני ז'תים
חלק ג' וכן נראה
מ"כ"ר וקפ"ז
כ"ר ד ה' לרעת
ה'ת"כ"ם שם

התבשיל (ז) אסור אפלו בדיעבד. ודוקא בעיון שנתחמם (ז) או שנוצטמק ויפה לו, אכל (ח) בעומד (א) בתמימותו כשעה ראשונה, מתר: הגה (ט) *יש אומרים דאם שכח והטמין בשוגג בדרך המוסף הכל (י) שרי (ז) לאכל (הנחת מרדכי). ויש אומרים דכל זה אינו אסור אלא כשעושה לצורך לילה, (יא) אכל בשמטמין לצורך מקור (ה) מתר להטמין מבעוד יום בדרך שמוסף הכל (מדרכי רש פרק כ"ה וכו' כ"ס ת"ג בשם שבולדילקט). ובדיעבד יש לסמוך על זה, ובלבד (יב) שלא יהא רגיל לעשות כן: ב *האפלו תבשיל שנתבשיל כל-צרכו (יג) אסור להטמין בשבת אפלו בדרך שאינו מוסיף הכל. ומפל מקום (יד) לשום פלים על התבשיל פדי לשמרו מן העבדים או פדי שלא יתנגף בעפרורית, שרי, שאין זה כמטמין להחם אלא בשומר ונותן כפוי על הקדרה *וענין לעיל סימן רנג): ג יאלו הם דברים המוסיפים הכל: פסלת של זיתים (טו) או של שמן, וזבל ומלח, וסיד וחול, בין להים בין לבשים, (טז) והכן וזגון, (יז) ומוכין, ועשבים, *בזמן (יח) ששילשטן (ו) לחין. ואלו דברים שאינם מוסיפים הכל: (כ) פסות, (כא) ופרות, וכןפ"י ונה (כב) או שאר נוצות, מהר"א בחמור, (כג) ונערת של פשתן, ונסרת של חרשין (פרוש, הקש הרק

באר היטב

שנתבשל כ"ז, אכל אם נגמר בשולו בשבת אסור, דלא צריך משהיה, מ"א ועי' ט"ו: (ז) מתר, דלא יחמה, דכל"ה יתבשל ער למחר: (י) לחין, צ"ל דתשיב לטבן וזגין פתרא, ומדעתם טשפע דאפלו לחים מהמת ד"א אסור, מ"א: ורב פוסקים

באר הגולה

* יש אומרים דאם שכח והטמין וכו'. עין פקדון אברהם שכתב דדוקא בנתבשל כל-צרכו, אכל אם נגמר בשולו בשבת אסור, ונדאי לא צריך משהיה, ולא נעסקתיה, משום דלפי מאי דפסקין פניש-אומרים בשניה לעיל דכמאכל בן-דרוסאי מתר¹⁴⁹, מפילא הוא הדין הכא, ויבדק הקשה מן החוספת-שבת והפריימגדים נדחק מאד לישב ולא הדין. ומפני חמר הענין נראה לי דדעת הפנך אברהם, שלא לאחו תקלא בשני ראשין, דתניו לטקס בענינו פהיש-אומרים דשנה לשהיה, ובשהיה נפסק גם-כן כהש-אומרים שם, ודי אם נקל בזה בכל-צרכו, וצין בתי-אדם שהעתיק גם-כן לדינא כהש-אומרים הנה, ודוקא בל-צרכו, ואולי גם-כן טעמו כמו שכתבנו, ומפל מקום במקום הצורך אפשר דיש לסמוך בדיעבד בשוגג אף בנתבשל רק כמאכל בן-דרוסאי¹⁵⁰ ונדעת החוספת-שבת, וכן משמע בשלחן-עצ-ששים, וראיתי בבאור הגר"א שכתב שדעת הש-אומרים נדחה, עין שם, ותניו מעקר הדין, אכל מפל מקום קשה מאד להחמיר בדיעבד, אחרי שבתמיא בעצמו סומך על דעת המקליו לענין דיעבד בהטמין לצורך מחר, והוא הדין לענין שבת, וחד טעמא לתירוהו, וכפי מה שכתב הגר"א: * וענין לעיל פתח, ואולי למה שכתב שם בסעיף ה דאסורין להטמין פסות בגדים אף שהוא דבר נבש, או למה שכתב שם בה"ה דאף על-ידי אינדיחדי אסור: * בזמן ששילשטן לחין, עין

משנה ברורה

דאפלו אם הטמין קדם הוצאת פפקה, מפל מקום עכיד אסורא (ה) כשמשקה בהטמנה זו על שבת ואינו מטלק קדם השקה¹⁵¹: (ז) או שנוצטמק, פרוש, לענין דיעבד, אכל לכתחלה אסור אפלו מצטמק ורע לו, כמו שכתוב בסעיף ז [אחרונים]: (ח) מעומד בתמימותו וכו'. הטעם, דהא לא אהני מעשיו כלל¹⁵². וכתב הפנך אברהם, דהוא הדין הטמין בשבת (ו) בדרך שאינו מוסיף הכל דשרי בדיעבד אף על-גב דרעה אסורא, דהא אינו אלא עומד בתמימות¹⁵³: (ט) יש אומרים דאם שכח וכו', והוא הדין אם שגג בדיו וסבר שמתר¹⁵⁴, (ו) גם זה שוגג מקרי: (י) שרי לאכל, טעם הש-אומרים הוא, (פ) דסבירא להו דהטמנה שנה בזה לשהיה, דפסק המחבר לעיל ברנ"ג סעיף א דאם שכח ושהה אפלו תבשיל שמצטמק ויפה לו מתר לאכל, והנה דעת הפנך אברהם והש"י והגר"א, דהמחבר סבירא לה דאפלו בשוגג אסור לאכל עד מוצאי-שבת¹⁵², ולכך סתם הדין, (ט) ומפל מקום נראה דבמקום הצורך יש לסמוך על דעת הלש-אומרים הנה, שהרפה אחרונים מצדדים בן, ובכרס אם הנה נתבשיל כל-צרכו, דכלאו הכי יש מקליו לקמן בסעיף ז בה"ה, על-ידין אין להחמיר בזה לענין דיעבד בשוגג: (יא) אכל בשמטמין וכו', הטעם, דצריך מה שאסרו להטמין במוסיף הכל הוא משום שמה שמה בוא להטמין ברמץ ויתמה בפסלים, ועל-ידין בין שמטמין לצורך מתר סבירא להו להש-אומרים דלא שייך פנה זה, דאפלו אם לא יגיע התבשיל למאכל בן-דרוסאי (י) והבשיל מפילא כל הלילה ולא יבוא לתחתיה; והוא הדין דסבירא להו להש-אומרים הנה דמתר להטמין בנתבשיל כל-צרכו, דלא יבוא גם-כן לתחתיה, ועל-ידין מתר בזה אף במטמין לצורך לילה, והוא כדעת הש"י מקליו לקמן בסעיף ז בה"ה¹⁵⁴: (יב) שלא יהא רגיל, משמע דאם הוא רגיל, אף בדיעבד אסור, והטעם, דמעקר הדין אין להם מקום להש-אומרים, כמו שכתב הגר"א ושאר פוסקים¹⁵⁵, וכן פתב דהש-מקליו דלקמן אין להם מקום בדיו, ולכך פתב שם רמ"א דאין לנהוג בן בשארי מקומות: ב (יג) אסור להטמין בשבת וכו', ומפל מקום בדיעבד שרי, וכו'ל בסעיף-קטן ח: (יד) לשום פלים וכו', הנה, אפלו בגדים שמעמידין את החם של הקדרה שלא יצטמק¹⁵⁶, אפלו הכי שרי¹⁵⁷, כיון שאינו מכוון לנה¹⁵⁸: ג (טו) או של שמן, אף-על-גב דלענין הטמנה בחוכן שוין הן, מפל מקום יש חלוק ביניהן, דבשמטמין, (י"א) והוא הדין בכל הדברים הנזכרים כאן, דוקא להטמין לחוכן אסור, אכל אם הטמין בדרך המפר, כגון בקפה של צמר וכהאי גוונא, מתר להניח הקפה עליו, אכל על גפת של זיתים אסור להניח, דחמימי טפי ומוסיפין הכל למעלה דרך הקפה להקדרה [גמרא]: (טז) והבין, בין אם הוא אף או נתחך לחיכות דקות, וזגין הוא פסלת של קב יין: (יז) ומוכין, פל (יג) דבר רך קרוי מוכין, כגון צמר-פנן, ותלישת צמר רך של בהמה, וגירות בגדים בלויים: (יח) ששילשטן, תשיב (יד) לתבן וזגין פתרא: (יט) לחין, דלחין יש ביה הכל הרבה יותר מיבשין, (טו) ומסתמיבת המחבר משמע, דבין לחין מתמת עצמן ובין לחין מתמת דבר אחר, שניהם אסורין, אמנם פמה (טו) אחרונים הסכימו דדוקא לחין מתמת עצמן, שהם מתממות יותר מלחין מתמת משקה שגפלו עליון משיבשו: (כ) פסות, והוא הדין (י) פרים ובסחות (י"א) וגי-צמר: (כא) ופרות, כגון (ט) חשין וקטניות: (כב) או שאר נוצות, ונקט (כ) מתחלה בפני-יונה, והוא לשון התלמוד, משום דהנה מצוי להם: (כג) ונערת,

שער הציון

(ה) ונרע משהיה דלמא שעל בירה, דאפלו בנתבשיל כל-צרכו ומצטמק ורע לו אסור, וכדלקמן בסעיף ז [בפס"ג]: (ו) ומשמע בדרך המוסף הכל בשבת אף בעומד בתמימותו אסור, וצריך עיון [ח"י רע"א]: (ז) וכמו לעיל לענין שהיה דהבאנו שם במשנה ברורה דשונג מקרי: (ח) הגר"א: (ט) עין קט"ז שהוכיח דלא פניש-אומרים, ואף שקהלה נכה השיגו, עין פריימגדים שמשלב סבירו והביא סעו לדבריו, ומפל מקום פנין שהוא מלחא ודכין יש לסמוך על הש-אומרים, שכמה אחרונים והם האלה רבה ונתתי-אדם ושלחן-עצ-ששים העתיקו מן התלכה: (י) הנה אפלו אם יטמין ברמץ: (י"א) פריימגדים: (י"ב) פריימגדים: (י"ג) וש"י: (יד) מנך אברהם: (טו) מנך אברהם: (טז) מלבושי-יוס-טוב ואלה רבה וצטור-קנים וחוספת-שבת: (י"ז) גמרא נ"א, ואי הכי מוסיפין הכל הנה אסור אפלו צומ, וכדלקמן בסעיף ו: (י"ח) דף מט במשנה: (י"ט) רש"י: (כ) הגר"א:

